

Tietoa kuntien tekemän Esteettömyystyön tueksi

2.9.2020

Itä-Uudenmaan esteettömyys- ja
saavutettavuusohjelman aloitustapaaminen

Johanna Hätönen
vs. vastaava esteettömyysasiantuntija
Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE

Invalidiliitto

- Edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää.
- 30 000 henkilöjäsentä, 145 jäsenyhdistystä ja 2500 työntekijää
- Esteettömyystyötä tehty vuodesta 1977.

Invalidiliiton Esteettömyyskeskus
ESKE vaikuttaa laaja-alaisen
esteettömyyden edistämiseen
yhteiskunnassa.

Tarjoamme

- Tietoa
- Koulutusta
- Neuvontaa ja konsultointia
- Esteettömyyskartoituksia

Tarjoamme

•Tietoa

- [Verkkosivuiltamme](#) löydät tuottamaamme ajankohtaista ja monipuolista tietoa esteettömyydestä ja saavutettavuudesta.
- [Esteettömyystietokannassamme](#) on tiedot yli 1200 esteettömyysaiheisesta julkaisusta sekä linkit sähköisiin julkaisuihin.

Tarjoamme

•Tietoa

- Tuotamme myös itse esteettömyyteen liittyviä julkaisuja, joiden tiedot löydät Esteettömyystietokannasta.
- Julkaisemme [ESKE:n uutiskirjettä](#), jonka tilaajaksi pääset liittymällä ylläpitämäämme maksuttomaan, kaikille esteettömyydestä kiinnostuneille tarkoitettuun [esteettömyysverkostoon](#).

Tarjoamme

- Tietoa
- **Koulutusta**
 - Järjestämme seminaareja ja muita koulutustilaisuuksia sekä verkkokursseja. Osa näistä on kaikille avoimia, osa suunnattu eri kohderyhmille. Lisätietoja koulutuksistamme löydät Invalidiliiton verkkosivuilla olevasta [tapahtumakalenterista](#).

Tarjoamme

- Tietoa
- **Koulutusta**
 - Järjestämme Rakennetun ympäristön esteettömyyskartoittajan peruskursseja (ESKEH).
 - Tarjoamme räätälöityjä tilauskoulutuksia ja -luentoja mm. rakennetun ympäristön ja liikkumisen esteettömyydestä, esteettömyysmääräyksistä sekä palvelujen saavutettavuudesta.

Tarjoamme

- Tietoa
- Koulutusta
- Neuvontaa ja konsultointia**
 - Tarjoamme lyhytkestoista maksutonta esteettömyysneuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse.
 - Teemme rakennusten suunnitelmien ja olemassa olevien kohteiden esteettömyyden arviointeja.

Tarjoamme

- Tietoa
- Koulutusta
- Neuvontaa ja konsultointia
- Esteettömyyskartoituksia**
 - Tarjoamme julkisten tilojen, asuinrakennusten yhteisten tilojen sekä ulkoalueiden esteettömyyskartoituksia. Kartoitukset tehdään [ESKEH-menetelmällä](#) ja niistä raportoidaan kirjallisesti toimenpide-ehdotuksineen.

Esteettömyys ja saavutettavuus

Esteettömyys on fyysisen,
psykkisen ja sosiaalisen ympäristön
toteuttamista siten, että jokainen voi
ominaisuuksistaan riippumatta
toimia yhdenvertaisesti muiden
kanssa.

Esteettömyys on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteuttamista siten, että jokainen voi ominaisuuksistaan riippumatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Saavutettavuus tarkoittaa kohteen tai verkkopalvelun helppoa lähestyttävyyttä kaikille ihmisille. Saavutettavuus merkitsee sitä, että tieto on esitetty sellaisessa muodossa, johon vastaanottaja pääsee käsiksi. Keskeistä on myös tiedon selkeys ja ymmärrettävyys. Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden edistämistä.

Esteettömyys on fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteuttamista siten, että jokainen voi ominaisuuksistaan riippumatta toimia **yhdenvertaisesti** muiden kanssa.

Saavutettavuus tarkoittaa kohteen tai verkkopalvelun helppoa lähestyttävyyttä kaikille ihmisille. Saavutettavuus merkitsee sitä, että tieto on esitetty sellaisessa muodossa, johon vastaanottaja pääsee käsiksi. Keskeistä on myös tiedon selkeys ja ymmärrettävyys. Saavutettavuus on **yhdenvertaisuuden** edistämistä.

Ihmisten yhdenvertaisuus perustuu käsitykseen ihmisarvosta –
kaikki ihmiset syntyvät tasa-arvoisina.

Yhdenvertaisuus on **ihmisoikeuskysymys**, jonka toteutumisen esteettömyys ja saavutettavuus osaltaan mahdollistavat.

YK:n peruskirja (1945), Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1948), YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (2008, Suomi ratifioi 2016) jne.

- **Rakennettu ympäristö**

 - Asuinrakennukset

 - Muut kuin asuinrakennukset

 - Ulkoalueet

- **Liikkuminen**

 - Liikennevälineet ja -palvelut

- **Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut**

 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin

- **Asenteet**

 - Elämän moninaisuus

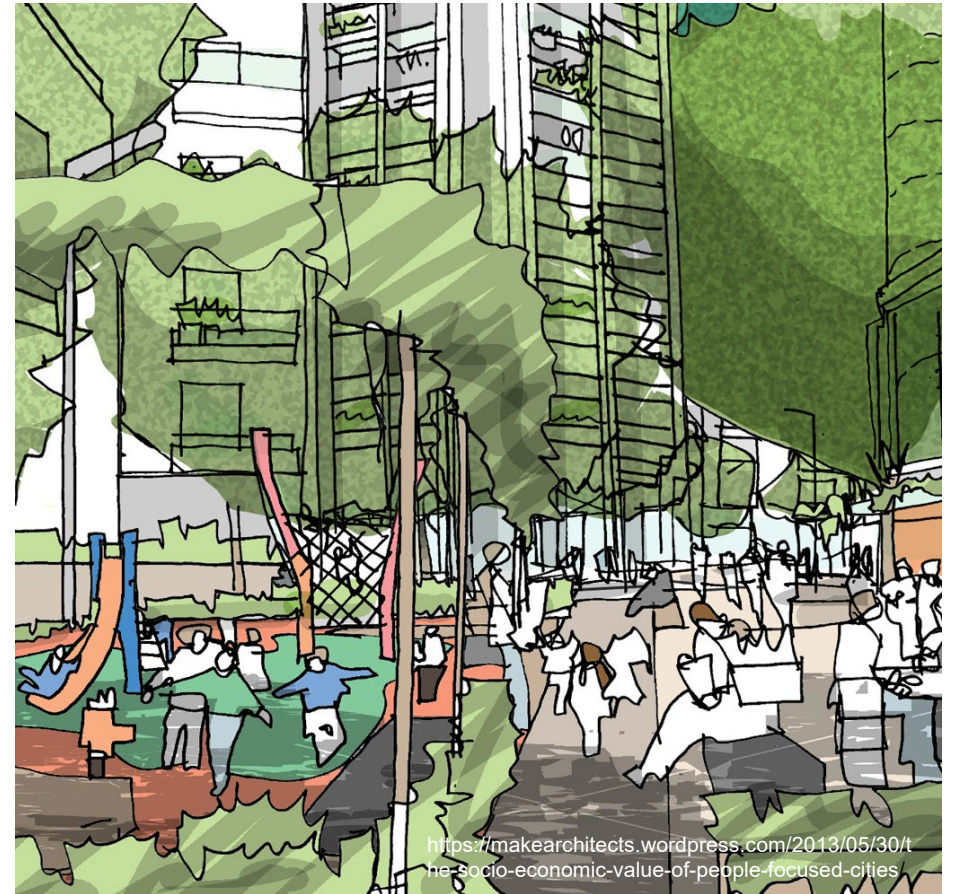

<https://makearchitects.wordpress.com/2013/05/30/the-socio-economic-value-of-people-focused-cities/>

- Rakennettu ympäristö
 - Asuinrakennukset
 - Muut kuin asuinrakennukset
 - Ulkoalueet
- Liikkuminen
 - Liikennevälineet ja -palvelut
- Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut
 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin
- Asenteet
 - Elämän moninaisuus

- Rakennettu ympäristö
 - Asuinrakennukset
 - Muut kuin asuinrakennukset
 - Ulkoalueet
- Liikkuminen
 - Liikennevälineet ja -palvelut
- **Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut**
 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin
- **Asenteet**
 - Elämän moninaisuus

Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvää lainsäädäntöä

Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvää lainsäädäntöä

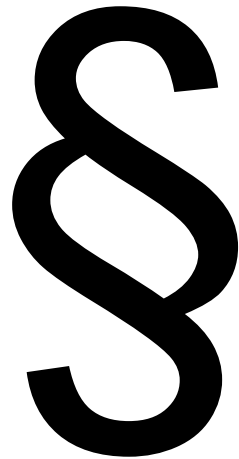
- **Rakennettu ympäristö**
 - Asuinrakennukset
 - Muut kuin asuinrakennukset
 - Ulkoalueet
- **Liikkuminen**
 - Liikennevälineet ja -palvelut
- **Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut**
 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin
- **Asenteet**
 - Elämän moninaisuus

Esteettömyys **rakennetussa ympäristössä** tarkoittaa ulko- ja sisätilojen suunnittelua, toteuttamista ja kunnossapitoa siten, että eri tavoin liikkuvien ja toimivien ihmisten tarpeet huomioidaan.

Maankäyttö- ja rakennuslaki, Maankäyttö- ja rakennusasetus (2000)

- mm. Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (2018)

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017

- Esteettömyysvaatimukset yhteen asetukseen
 - Koordinoitu käyttöturvallisuutta, paloturvallisuutta ja asuntosuunnittelua koskevien asetusten kanssa
- Esteettömän rakentamisen vaatimukset selkeytyvät: asetus on velvoittava ja ohje kertoo asetuksen mukaisista toteuttamistavoista
- Esteettömän rakentamisen mitat täsmentyvät: kuntien väliset erot tulkinnoissa vähenevät
- Vaatimukset kohdennetaan tarkemmin tilojen käyttötarkoituksen mukaan

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017

§

Asetusta sovelletaan mm:

- Rakennusluvanvaraiseen **uuden** hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike-, varasto-, tuotanto- ja asuinrakennuksen rakentamiseen.
- **Korjausrakentamisen** osalta määräykset koskevat toimenpiteitä, joihin tarvitaan rakennuslupa.
 - Toimenpiteitä voivat olla: korjaus- ja muutostyö, kerrosalaan laskettavan tilan lisääminen tai käyttötarkoituksen muutos
 - Edelleen tarvitaan tapauskohtaista harkintaa: ”esteettömyyden parantaminen on rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista”

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017

§

”Esteettömyyden parantaminen on rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laajuus huomioon ottaen tarkoituksenmukaista”

- Rakennuksen ominaisuudet
 - rakennuksen ja tilojen rakenteet
 - kulttuurihistorialliset arvot

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017

§

*”Esteettömyyden parantaminen on rakennuksen ominaisuudet sekä **toimenpiteen laajuus** huomioon ottaen tarkoituksenmukaista”*

- **Toimenpiteen laajuus**
 - esimerkiksi jos korjaus tai käyttötarkoituksen muutos on laaja, koko rakennuksen esteettömyyttä on tarkoituksenmukaista parantaa.

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017

§

*”Esteettömyyden parantaminen on rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laajuus huomioon ottaen **tarkoituksenmukaista**”*

- **Tarkoituksenmukaisuus**
 - mitä yleisemmässä käytössä rakennus on, sitä enemmän painottuu rakennuksen yhdenvertaisen käytön mahdollistaminen
 - mitä rajatumpi joukko käyttää rakennusta, sitä enemmän taloudellisilla näkökohdilla on merkitystä

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017

§

- Rakennukseen johtava kulkuväylä
- Sisäänkäynti
- Ovet
- Sisäinen kulkuväylä
- Rakennuksen muut tilat
- Yhteys tasojen välillä
- Wc- ja pesutilat
- Muu hygieneniätila
- Kokoonntumistilat
- Majoitustilat

Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvää lainsäädäntöä

- Rakennettu ympäristö
 - Asuinrakennukset
 - Muut kuin asuinrakennukset
 - Ulkoalueet
- **Liikkuminen**
 - Liikennevälineet ja -palvelut
- Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut
 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin
- Asenteet
 - Elämän moninaisuus

Koko **matkaketjun** tulee olla saavutettava ja esteetön.

- Kevytliikenne
- Pysäköinti
- Terminaali- ja pysäkkialueet
- Liikennevälineet
- Informaatio ja palvelu

Tieliikennelaki (2020)

Raideliikennelaki (2019)

Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvää lainsäädäntöä

- Rakennettu ympäristö
 - Asuinrakennukset
 - Muut kuin asuinrakennukset
 - Ulkoalueet
- Liikkuminen
 - Liikennevälineet ja -palvelut
- **Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut**
 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin
- Asenteet
 - Elämän moninaisuus

Mm. palveluita digitalisoitaessa on tärkeää huolehtia **tiedon saavutettavuudesta**.

Verkkosivujen ja mobiilisovellusten sekä niiden sisältöjen on oltava sellaisia, että kuka tahansa voi niitä käyttää ja ymmärtää mitä niissä sanotaan.

Saavutettavuusdirektiivi (2016)

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (2019)

Esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvää lainsäädäntöä

- Rakennettu ympäristö
 - Asuinrakennukset
 - Muut kuin asuinrakennukset
 - Ulkoalueet
- Liikkuminen
 - Liikennevälineet ja -palvelut
- Kommunikointi, tiedonsaanti, palvelut
 - Tiedon saavutettavuus, monikanavaisuus, mahdollisuus ilmaista itseään ja pitää yhteyttä muihin
- **Asenteet**
 - Elämän moninaisuus

Yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä säädetään mm. **Suomen perustuslaissa (2000)**, **yhdenvertaisuuslaissa (2015)** ja **rikoslaissa (1995)**.

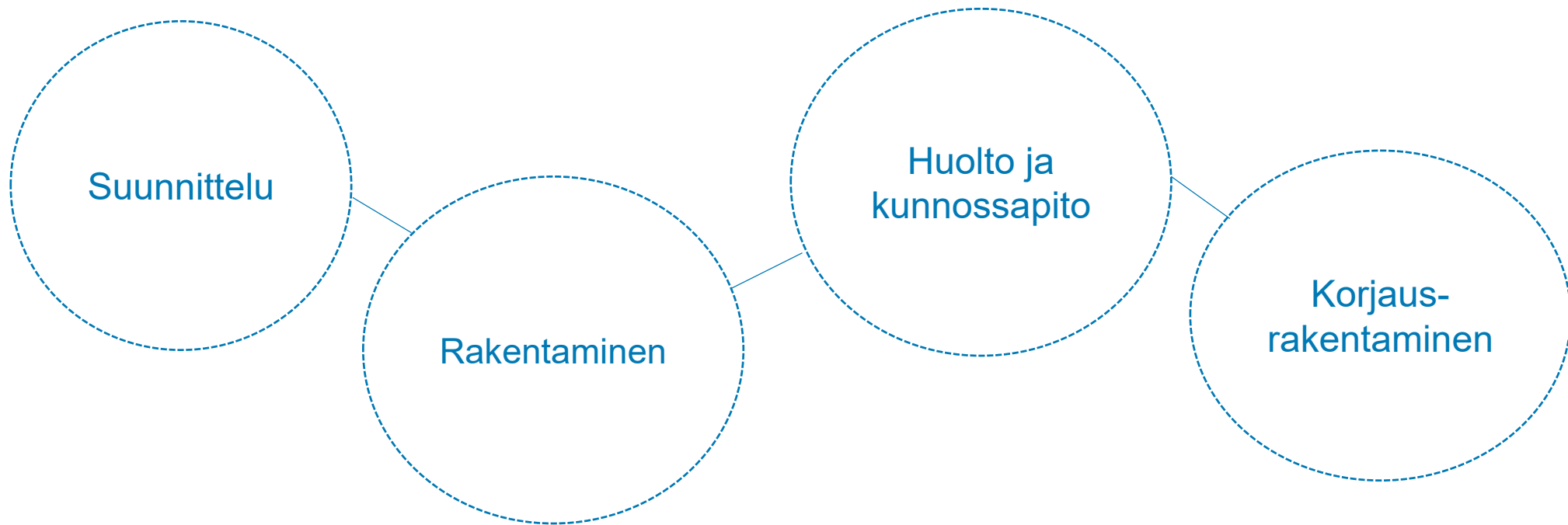
Sukupuolten tasa-arvosta sekä sukupuolen moninaisuudesta säädetään **tasa-arvolaissa (2015)**.

Kansallisten tuomioistuinten, Euroopan Unionin tuomioistuimen sekä Euroopan ihmisoikeustuomio-istuimen ratkaisukäytännöt ovat keskeisessä roolissa yhdenvertaisuuteen liittyvän oikeustilan kehittämisessä.

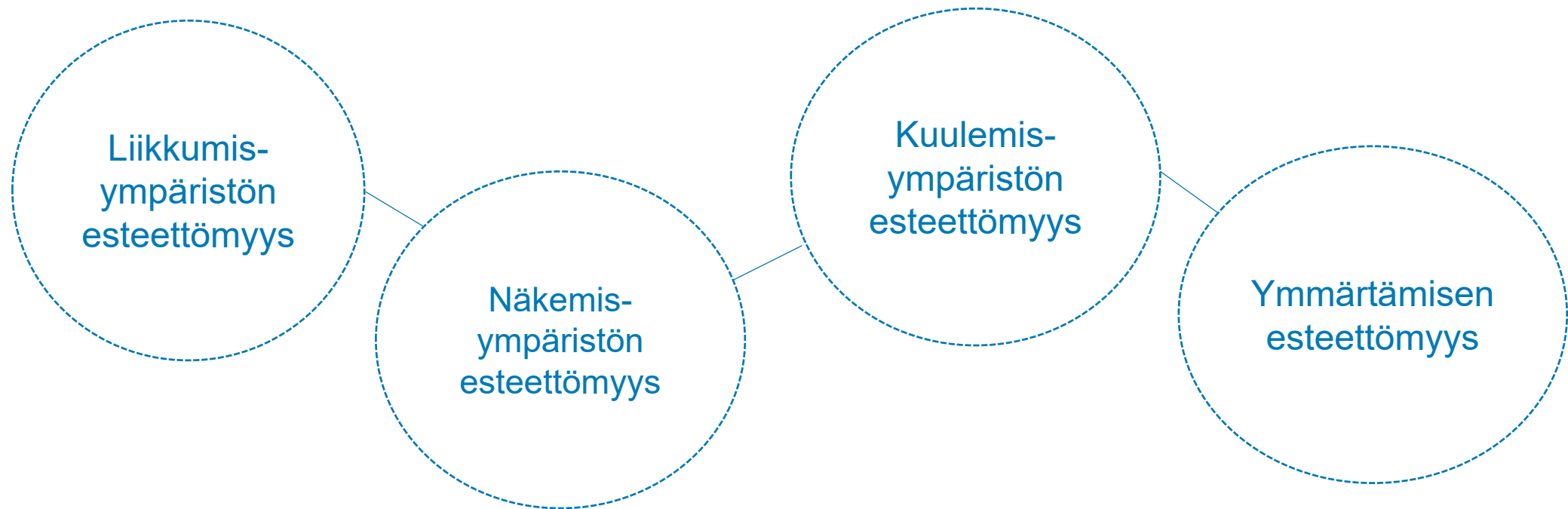
Esteettömyys on ...

Esteettömyys on **monen tekijän summa**, joka vaatii toteutuakseen erilaisten tarpeiden ymmärtämistä sekä tahtoa tehdä asiat paremmin kaikkien kannalta.

Esteettömyys on monen tekijän summa, joka vaatii toteutuakseen **erilaisten tarpeiden** ymmärtämistä sekä tahtoa tehdä asiat paremmin kaikkien kannalta.

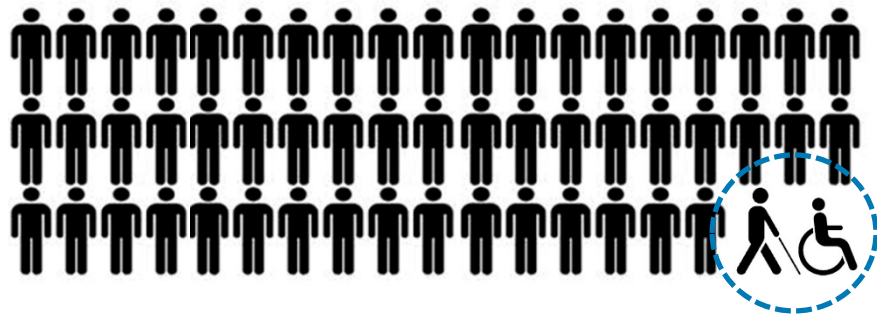

- **Liikkumisympäristön esteettömyys**
 - Tasoerojen ratkaisut, tilojen mitoitus
 - Opasteet
- **Näkemisympäristön esteettömyys**
 - Kontrastit / tilan hahmottamisen helpottaminen
 - Valaistus
 - Opasteet
- **Kuulemisympäristön esteettömyys**
 - Kuulon apuvälineet
 - Hyvä akustiikka
 - Opasteet
- **Ymmärtämisen esteettömyys**
 - Selkeät, helposti hahmotettavat tilat
 - Opasteiden ja informaation monikanavaisuus ja selkeys

Maija Louekari, Hetkiä

Esteettömyys on monen tekijän summa, joka vaatii toteutuakseen erilaisten tarpeiden ymmärtämistä sekä tahtoa tehdä asiat paremmin **kaikkien kannalta**.

- Esteettömyys on osa hyvää, laadukasta ja käyttäjälähtöistä suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa.

- Esteettömyys on osa hyvää, laadukasta ja käyttäjälähtöistä suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa.
 - Ympäristön laatu määritellään heikoimmassa asemassa olevan käyttäjän tarpeiden mukaan.

- Esteettömyys on osa hyvää, laadukasta ja käyttäjälähtöistä suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa.
 - Ympäristön laatu määritellään heikoimmassa asemassa olevan käyttäjän tarpeiden mukaan.
- Esteettömyys on osalle meistä välttämättömyys mutta me kaikki hyödyimme siitä.

- Esteettömyys on osa hyvää, laadukasta ja käyttäjälähtöistä suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa.
 - Ympäristön laatu määritellään heikoimmassa asemassa olevan käyttäjän tarpeiden mukaan.
- Esteettömyys on osalle meistä välttämättömyys mutta me kaikki hyödyimme siitä.
- Esteettömässä ympäristössä on vähemmän liikkumis- ja toimimisesteisiä ihmisiä, on vain eri tavoin liikkuvia ja toimivia ihmisiä.

- Esteettömyys on osa hyvää, laadukasta ja käyttäjälähtöistä suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa.
 - Ympäristön laatu määritellään heikoimmassa asemassa olevan käyttäjän tarpeiden mukaan.
- Esteettömyys on osalle meistä välttämättömyys mutta me kaikki hyödyimme siitä.
- Esteettömässä ympäristössä on vähemmän liikkumis- ja toimimisesteisiä ihmisiä, on vain eri tavoin liikkuvia ja toimivia ihmisiä.
- Esteettömyys mahdollistaa yhdenvertaisen osallisuuden toteutumisen.

Työkaluja

Esteetön Rakennus ja ympäristö -kirja

[https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ ja_rakentaminen/Uusi_opas_antaa_valineet_esteettomaan_ra\(49571\)](https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ ja_rakentaminen/Uusi_opas_antaa_valineet_esteettomaan_ra(49571))

- Opas esteettömän liikkumis- ja toimimisympäristön suunnitteluun ja rakentamiseen.
- Oppaan pääasiallinen sisältö koskee muita kuin asuinrakennuksia, mutta ohjeita voi soveltaa hyvin myös asuntorakentamiseen.
- Vaikka kirja perustuu asetusten vaatimustasoon, sen tavoitteena on ohjata suunnittelemaan ja toteuttamaan rakennukset ja niiden ympäristöt vähimmäistasoa paremmin.

Esteetön Rakennus ja ympäristö -kirja

[https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ ja_rakentaminen/Uusi_opas_antaa_valineet_esteettomaan_ra\(49571\)](https://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ ja_rakentaminen/Uusi_opas_antaa_valineet_esteettomaan_ra(49571))

”Hyvin suunniteltu, esteetön ympäristö soveltuu kaikkiin elämäntilanteisiin eikä toimiminen silloin riipu ihmisten toimintakyvystä.

Esteettömässä ympäristössä kaikilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet asua, tehdä töitä, opiskella, harrastaa ja hoitaa asioitaan.

Kestävää ja pitkäaikaista käyttöä edistää se, että esteettömät tilat ovat muunneltavissa. Tällöin tilat joustavat ihmisen tarpeiden mukaan, ei päinvastoin.”

KAIKKIEN KASVOJEN KUNTA

Opas yhdenvertaisuuden edistämiseen
kunnan toiminnassa

Kaikkien kasvojen kunta – opas yhdenvertaisuuden edistämiseen kunnan toiminnassa

https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Kaikkien+kasvojen+kunta+_Opas+kuntien+yhdenvertaisuussuunnitteluun/74ef0f69-4453-e3d8-ff74-7f43abd14387/Kaikkien+kasvojen+kunta+_Opas+kuntien+yhdenvertaisuussuunnitteluun.pdf

- Opas kertoo yhdenvertaisuuden edistämisestä kunnassa: suunnittelusta ja toteutuksesta.

”Jokainen kuntalainen on yksilö. Riippumatta mistään henkilöön liittyvästä syystä kuntalaisella on oikeus palveluihin, osallisuuteen, turvalliseen ympäristöön. Yhdenvertaisuustyö ei koske vain vähemmistöjä, vaan se tekee kunnasta paremman aivan jokaiselle.”

Esimerkkejä kuntien tekemästä esteettömyydestä

Esimerkkejä kuntien tekemästä esteettömyydestä

- Selvitys kunnissa tehtävästä yhdenvertaisuustyöstä vuodelta 2018
<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1907-samalle-viivalle-havaintoja-kuntien-yhdenvertaisuustyosta>
- Muutamien kuntien vammaispoliittiset ohjelmat, jokaisessa oma osio esteettömyydestä
<https://vane.to/vammaisneuvostot/kunnalliset-vammaispoliittiset-ohjelmat>

Esimerkkejä kuntien tekemästä esteettömyystyöstä

Esteettömyysohjelmia / -suunnitelmia:

- Turku: https://ah.turku.fi/kasopelk/2017/0118001x/3489251.htm#_Toc469657555
- Tampere: <https://www.tampere.fi/liitteet/t/5lXselk6X/esteettomyysohjelma.pdf>
- Lappeenranta: <https://www.lappeenranta.fi/loader.aspx?id=780e835b-2ea4-4cfc-833c-fcacb1ca6db1>
- Espoo:
[file:///C:/Users/lotta.kojo/Downloads/Esteet%C3%B6n%20Espoo%202020%20ohjelma_telan%20hyv%C3%A4ksym%C3%A4%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/lotta.kojo/Downloads/Esteet%C3%B6n%20Espoo%202020%20ohjelma_telan%20hyv%C3%A4ksym%C3%A4%20(3).pdf)
- Kuopio: <https://www.theseus.fi/handle/10024/72436> → opinnäytetyönä tehty esteettömyysohjelma
- Vantaa:
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/109278_2007_Vantaan_esteettomyysohjelma.pdf
- Kouvola: <https://docplayer.fi/5836630-Perusturvapalvelut-2011-kouvolan-esteettomyysohjelma.html>
- Helsinki: https://www.hel.fi/static/hki4all/suunnitelma/Helsingin_kaupungin_esteettomyysuunnitelma.htm

Esimerkkejä kuntien tekemästä esteettömyystyöstä

Esteettömyysohjelmia / -suunnitelmia:

- Mikkelä: <https://hallinta-mikkeli.kunta-api.fi/wp-content/uploads/2018/07/Esteett%C3%B6myyssuunnitelma.pdf>
- Oulun kaupungin esteettömyyssivut: <https://www.ouka.fi/oulu/rakennusvalvonta/esteettomyys>
- Suomussalmi: <http://suomussalmi.oncloudos.com/kokous/20191631-5-1.PDF> → Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Sipoo: https://www.sipoo.fi/easydata/customers/sipoo/files/1_keke_2016/kuntasuunnittelu/esteettamyysohjelma.pdf

Kiitos!

Johanna Hätönen
vs. vastaava esteettömyysasiantuntija
Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE

johanna.hatonen@invalidiliitto.fi
044 7650 521

www.invalidiliitto.fi/esteettomyys

Mukana luomassa yhdenvertaista ja esteetöntä Suomea.

